

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visée, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES
Telefoon 2424

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD: Hoofdartikel: De leer der „gemeene gratie” bij de remonstranten, 4. — Uit de Schrift: Christus' werkmethode (Mt. 13:41). — Kerkelijk leven: Balans van Oosterbeek, 4. Dr J. Ridderbos over „legendes”. Een schriftelijke situatie tekening en een goede schuldbelijden. Nieuw Oosterbeeksch palliatief, 6. — Op en om

't kerkplein: Een teeken des tijds, of de lof van Sartre. — Opvoeding en Onderwijs: In den neergang, 7. slot. — Pol. en Soc. leven: De crisis van het gezag in het bedrijfsleven, 12. Amerika en Indonesië. — Vrouwenleven: Een woord aan onze Zusters. — Groninger Brieven. — Boekbespreking. — Persschouw. — Kerknieuws.

en het volbrengen alles goeds”. Met dien verstande echter: dat licht, die genade is algemeen, wordt aan alle menschen geschonken. „Want het licht van de sonne”, zoo schrijft Daniel Tilens⁴⁾, is niet over en op alle plaatsen so teghenwoordig als het licht van deze arminiaansche ghenade”. Deze genade, en daarbij in rekening gebracht de vrije wil van den mensch ten goede, is dan ook noch particulier, noch krachtig in den zin van onwederstandelijk, noch onverliesbaar.

Drogeham,

H. J. MEIJERINK.

⁴⁾ D. Tilens: „Overlegginghe ofte Proeve van 't ghevoelen Jacobi Armini”. Van Tilens wordt in de „Chr. Encyclopaedie”, Kampen dl IV, bl. 152 gezegd, dat hij „het Arminianisme zocht te propageren”. Uit genoemd geschrift en meer andere blijkt dit niet. Wel het tegendeel.

UIT DE SCHRIFT

Christus' werkmethode

De Zoon des menschen zal Zijn engelen uitzenden, en zij zullen uit Zijn koninkrijk vergaderen al de ergernissen en degenen, die de ongerechtigheid doen.

Matth. 13:41.

De gelijkenis van het onkruid in den akker is ons wel bekend. Wij lezen in vers 24: „Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mensch, die goed zaad zaaide in zijn akker. En bij gelijkenissen moeten wij geduldig vragen naar het derde der vergelijking. Wat heeft de Heere Christus ons hier voorgesteld? Hij bindt ons aan Zijn werkmethode. Hij komt pas weer op Zijn oogstdag. Nu het koninkrijk Gods gekomen is, is de wereld de akker geworden, waar het goede zaad wordt uitgestrooid — de kinderen van het koninkrijk, vs 38. En gelijk nu elke zaaijdtijd wordt gevolgd door een oogstdag, zoo heeft nu ook het koninkrijk Gods een oogstdag, n.l. de voleinding der wereld. De wereld is in Christus weer het eigendom des Heeren, en de Zoon des menschen is nu de groote zaaijter. En Hij zaait in deze wereld — de akker van Gods welbehagen — het goede zaad — de kinderen van het koninkrijk. Dat goede zaad waait op door de prediking van het evangelie als een kracht Gods tot zaligheid. Er komen weer menschen om den wil des Vaders te doen. En door dat goede zaad, dat in de wereld opwaait, verandert nu de gedaante der wereld. Gelijk gij in de lente de korenvelden ziet groen worden en weet, dat er een oogst gaat rijpen onder de zon, zoo is deze wereld door de komst van het koninkrijk Gods de lente ingegaan van de genade Gods, en onder deze zon van Zijn welbehagen ziet gij een oogst rijpen voor den dag der voleinding. Door het wonder der vrijpraak rijpt er een wonderse oogst van vrije zonen Gods, om Hem te dienen in de vrijheid, waarmee Christus hen heeft vrijgemaakt. Zoo wordt de wereld — akker van Gods welbehagen — bezaaid met het goede zaad, dat opbrengt dertig, zestig en honderdvoud.

Maar dat is de eene zijde. Hoewel de wereld weer is gesteld tot akker Gods, komt de Satan achter Christus aan. Hij zaait nu in dezen akker het onkruid — de kinderen des Boozes, vs 38. Er komt op dezen akker ook een ander zaad op. Er komen ook menschen in wie de Satan het boos beginsel, dat er inligt, tot wasdom brengt. Menschen, die hij doet opwassen in vijandschap tegen God en Zijn Christus. Terwijl nu in de kinderen des koninkrijks een hemelsch beginsel wordt gelegd en tot wasdom wordt gebracht, zoo

De leer der „gemeene gratie” bij de remonstranten (IV)

HOOFDARTIKEL

De „geestelijke” gaven van verstand en wil.

Zoo ligt dus (en dat is een der cardinale punten in de heilsleer der remonstranten) de zaligmakende genade van wedergeboorte en bekeering principieel in het verlengde van de „algemeene genade” waaronder zij dan verstaan het behoud en de stabilisatie van de natuurlijke krachten in het verstand en den wil van den gevallen mensch.

Hier maakt de remonstrant echter een merkwaardige onderscheiding inzake het behoud van de natuurlijke gaven (voor hem dus principieel gelijk aan de „geestelijke” gaven) met betrekking tot het verstand en den wil. En het is van belang daar op te letten.

We vinden daarvan o.a. iets in de bekende „Schriftelijke Conferentie tusschen sommige Kerkendienaren”, gedrukt in Den Haag, anno 1612, bl. 250 v.v. Daar trachten de remonstranten een bewijs te geven dat het spreken van den geestelijken dood van den zondaar (een spreekwijze die ontleend heet aan het lichamelijke sterven) slechts als een figuurlijke, hyperbolische uitdrukking moet worden opgevat. Dat het derhalve niet mag worden verstaan in dien zin dat, gelijk de ziel volkomen van het lichaam scheidt in den lichamelijken dood, zóó de Geest Gods of de geestelijke gaven gescheiden zijn van den mensch in den geestelijken dood. Immers, zoo zeggen daar ter plaatse de vertegenwoordigers der remonstranten, Uitenbogaert c.s., (wij geven een korte samenvatting): Wij kunnen niet zeggen dat de mensch de geestelijke gaven die hij van God ontvangen had, in den geestelijken „dood” geheel verloren heeft. Want vooreerst kan er van verliezen van de geestelijke gaven in den wil der menschen al geen sprake zijn, om de eenvoudige reden dat er nooit zoodanige geestelijke gaven in den wil geweest zijn, maar alleen de vrijheid om het goede of kwade te kunnen doen. Want het behoort immers tot het wezen van den wil (zoo wordt betoogd) dat hij vrij is. Zonder die volkomen vrije wilskens, óók om het goede of het kwade naar gelieven te kunnen doen, kan er van een wil zelfs geen sprake zijn. M.a.w.: had de menselijke „wil” de zoogenaamde geestelijke „gave” om alléén het goede te kunnen willen, dan had hij opgehouden „wil” te zijn. Maar dit zou, vice versa, eveneens het geval zijn als de mensch na den val, alleen maar meer het kwade kon willen.

Nu is er echter niemand die den onwedergeboren zondaar geen „wil” meer toeschrijft. Maar dan kan die wil, bij gevolg, ook niet beroofd zijn van zijn vrijheid.

Wel is er door de zonde iets met die vrijheid gebeurd ten haren nadeele, maar ze is in den wil gebleven, zoo wordt gezegd, met een beroep op Calvijn over Ezech. 11:20, als een deel van zijn „aangeschapen natuur”.

Wat er met die vrijheid van den wil door de zonde

dan gebeurd is, wordt dan zóó nader omschreven, dat ze door den invloed van de duisternis des verstands en de ongeregelde der affecten haar macht niet dadelijk (metterdaad) kan uitbreiden. Het verduisterde verstand en de vaak al te heftige lusten des vleeschs zitten den wil met zijn vrijheid wat in den weg.

Want — in tegenstelling met den wil — het verstand en ook de z.g.n. affecten hebben hun ingestorte geestelijke gaven voor een groot deel wel verloren. God had n.l. den mensch begiftigd met geestelijke gaven in het verstand, met den „habitus scientiae” of (zoo wordt vertaald) een „beclijvende kennis van overnatuurlijke dingen”, en in de affecten met een ingestorte heiligheid, hoop, vrees, enz. Van het verstand moet nu echter (in tegenstelling met den wil) gezegd worden dat er wel in eigenlijken zin berooving van die geestelijke gaven door de zonde heeft plaats gehad; of althans verduistering wat het verstand betreft, en waardoor de affecten „ongeregeld” zijn geworden.

De geestelijke „dood” is ook hier echter weer niet absoluut, en de geestelijke gaven zijn niet geheel van de natuur gescheiden, dank zij de genade van Gods algemeene genade, als vrucht van Zijn „hertelijke gheneghentheit tot den welstand der sondaren”. Er is n.l. een „ordinaire dispensatie” van Godswege, die geholpen wordt door den Heiligen Geest, waardoor het nog altijd slechts ten deele verduisterde verstand toch nog weer kansen biedt aan den vrijen wil om het goede, en met name dan het geloof in de prediking van het Woord, te kiezen en dat geloof vast te houden. In den geestelijken „dood” bleef in het verstand nog eenige kennis Gods, door die algemeene Geesteswerking; zooveel zelfs dat, volgens Rom. 2:15, ook de heidenen nog het werk der wet geschreven hebben in hunne herten en hunne consciëntien hen onder elkander beschuldigen of ook ontschuldigen, en waarvan uiteraard de remonstranten de Ned. Gel. Bel. laten getuigen in art. 14, waar ze spreekt van de vonkskens en overblijfselen die de mensch van zijn oorspronkelijke geestelijke gaven heeft behouden.

Er is in den gevallen mensch gebleven een „natuurlijk licht”, een lumen naturale, een algemeene verlichting des Geestes, dat het befaamde „aanknoopingspunt” vormt voor de daarop volgende van buiten af toegebrachte genade van roeping, geloof en bekeering.

Het komt er nu maar op aan dat de mensch met zijn vrijen, feitelijk intact gebleven wil en zijn door Gods dispensatie overgehouden natuurlijk licht deze gaven nu recht gebruikt en deze genadewerkingen des Geestes in zijn hart niet tegenstaat en daardoor tenslotte geheel verliest.

Zeker, voor den remonstrant is al het goed dat de mensch nog heeft, van zijn geringsten oorsprong af, genade, enkel genade.

Hij blijft art. 3 en 4 van zijn „Remonstrantie” getrouw, in welk laatste artikel hij beleeft „dat de genade Gods in Christus is het beginsel, de voortgang

brengt nu de Satan in de kinderen des Boozes het boos beginsel tot wasdom, de heerschappij der zonde. De kerk wordt vergaderd temidden van de groeiende vijandschap der wereld. Ieder ondergaat een gedaanteverandering.

Maar dan is ook duidelijk, dat dit de crisis beteekent voor de kerk. Want het is den vijand begonnen om met het onkruid het goede zaad te verstikken. De Heiland zegt in vers 41, dat de Zoon des menschen straks Zijne engelen uitzenden zal om uit Zijn koninkrijk te vergaderen al de ergernissen. Hij geeft ons alzoo Zelf den draad in handen om den satanischen opzet te zien. Immers ergernissen, dat zijn struikelblokken, waarover iemand vallen kan, zoodat hij niet meer opstaat. De Satan wil de wereld — de akker van Gods welbehagen — vol struikelblokken leggen, om de kinderen van het koninkrijk te doen struikelen, zoodat zij niet meer opgaan tot God, maar afvallig worden. Voor dat leggen dezer scandala gebruikt hij de kinderen des Boozes. Zij worden zijn instrumenten. Hij jaagt ze op. Hij inspireert ze. Hij brengt ze tot hun helse gedachten. Wij kunnen hier o.a. denken aan vervolging, verdrukking, aan het communisme, en aan de komende boycot van den Antichrist. Zoo komt de wereld vol te liggen met scandala, en wordt de kerk ingeklemd tusschen de werkers der ongerechtigheid. En er komen tijden, waarin het leven benauwd wordt, en het bloed der martelaren wegvloeit, en kinderen des koninkrijks terecht komen in gevangenissen en concentratiekampen. En in zulke tijden, waarin de kerk wordt omringd van alle zijden, komt de vraag naar de lippen: Waarom komt Jezus niet, en redt Hij Zijn schapen niet uit den nood? Waarom grijpt Hij niet in als in de arena's de wilde beesten aanstormen, en zendt Hij Zijn engelen niet om de Zijnen te bevrijden? Is dat Zijn machteloosheid? Neen, dat is Zijn wil. Hij stelt Zijn komst uit tot den dag des oogstes. Hij laat onkruid en tarwe tezamen opwassen. Hij grijpt niet telkens van boven af in. Hij komt niet om de arena's schoon te vegen, om op wonderlijke wijze de concentratiekampen open te breken.

Balans van „Oosterbeek” (IV)

De exegese van

„niets, minder dan niets”

Blijkbaar hebben de synodocratische figuren achter de schermen de lijn bepaald: wel Oosterbeek radicaal afwijzen wanneer het — hoe slap ook — van zonde bij de hooggeloopte synode gewagen durft, maar toch het vuurtje gaande houden: ons aan het lijntje houden, en twijfel aan de rechtmatigheid of noodzakelijkheid der vrijmaking, zouden dat geen goederen zijn?

Nu heeft dr G. M. den Hartogh, die soms uit zijn slof schiet, en dan later, gewaarschuwd, weer wat bijspijkt, eerst gezegd van ds Bos: we hebben aan hem niets, minder dan niets. Thans komt daar een ietwat „gemoedelijker”, „interpretatie” overheen.

Eerst wordt daarin gezegd, dat de op Oosterbeek II uitgebrachte kritiek van dr Ridderbos (Sr en Jr) toch veel „vriendelijker” was dan die van ons. Dat is zoo: wij hebben ds Bos dadelijk gezegd, dat wij niet met hem spelen zouden, wat anderen wel zouden doen. Vervolgens wordt met de hand op het hart verzekerd, dat de heeren Ridderbos en Den Hartogh geen extremisten zijn; oh, hoe kon zoo'n beste broeder Bos en hoe konden andere „vrijgemaakte bezwaarden” (van ds H. Veldkamp, synodocraat, rept dr den H. niet) nu zóó iets zich laten ontvallen? „Die professoren” (Oudestraat) behooren waarlijk niet tot de extremisten”; dixi. De zaakgerechtigheid van leeruitspraken en tuchtbesluiten (het staat er heusch) handhaaft dr den Hartogh „als naar den wil des Heeren” (totdat het tegendeel blijkt), en dat zal wel niet gebeuren, want als iemand ook maar in die richting wees, in 1944, of wijst, in 1949, dan is men er als de kippen bij om het geluid te smoren of te negeren, zie maar de revisieverzoeken, en het advies-de Bondt, om de getuigenissen van Oosterbeek II, hoe mager ook, dood te zwijgen).

Maar dan komt het mooie weer: eerst hebben ze met ds Bos hun aanmoedigingspel gespeeld, en heeft Toornvliet, natuurlijk in contact met de H.H. Ridderbos en Den Hartogh, het „ambt der geloovigen”, ja, ja, het staat er heusch, aangemoedigd, om zich te laten „activeeren”, en heeft ds Bos zich laten vangen in dit wankle spel, om, toen hun deputaten niet wilden, de onze te kunnen gerieve te „doorbreken”. Maar thans is het met dat ambt der geloovigen, nu het ook dr den Hartogh wat uit de hand valt, niets meer gedaan. Nu volgt dit:

„Laat het ambt der geloovigen niet geactiveerd worden tot groter verwarring, onrust en verdeeldheid in de kerken. Werkt mee, dat niemand onder de bekoring van de leuze van het juiste midden tussen twee uiterste polen in de richting gaat van hen, die de rechte weg verlaten hebben en tot kerkcheuring gekomen zijn. Zij erkennen zelf, dat door de toestanden en handelingen in hun eigen kerkgemeenschap steeds meer licht valt over hetgeen in de kerkcheuring is geschied. Verbindt door hun gelijkt te geven in hetgeen waarin zij ongelijkt hadden, toch niet, dat hun de ogen geheel open gaan voor de volle werkelijkheid”.

En deze werkmethode beteekent nu ook de crisis in de kerk. Want Hij is wel bij ons naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest. En Hij maakt ook Zijn genade overvloedig, en stort Zijn hemelsche gaven in ons uit. En in al onze benauwdheden is Hij medebenauid. Maar Hij slaat Zijne en onze vijanden niet neer, als wij den smeltkroes ingaan en bindt soverain aan Zijn werkmethode, en zegt: Zalig is hij, die aan Mij niet geërgerd zal worden, als hij verdrukt, vervolgd, versmaad wordt. Zalig is hij, die de scandala overwint door het geloof, die de boeien verdraagt om Zijnen wil, en die wachten kan op den dag des oogstes, en zich bindt aan Zijn werkmethode, omdat zijn Heere en Zaligmaker ook gebonden is aan het welbehagen Gods.

Zalig is hij, die wachten kan, die zijn hart opwaarts in den hemel verheffen kan. Want deze wereld is gekocht door het bloed des Lams, en zij wordt als een tempelstad toebedeeld uit de glorie van den Geest, met open wegen en effen heirbanen tot God. En op den dag des oogstes zal Hij Zijn engelen uitzenden om alle struikelblokken op te ruimen, die onze wegen blokkeerden, en alle werkers der ongerechtigheid verdrijven uit onze straten, die dan straten van goud zullen zijn. Wij zullen ze niet meer ontmoeten, die ons benauwden. En wij zullen geen barricades meer zien in onzen opgang tot God. De wereld wordt schoongeveegd opdat de liederen Hummaïloth onverhinderd kunnen gezongen worden. Als wij Hem maar zien, en maar volharden in het doen van den wil des Vaders. De Heere Christus gaat voorop. Hij is de Zaaier. De Satan volgt Hem. En de crisis neemt toe. En de benauwdheid groeit. Maar wie zijn hart opwaarts in den hemel verheft, ziet ook den Oogster komen, den Zoon des menschen met Zijn legerscharen met Zijn wapenen en Zijn ruiters om de wereld — Gods tempelstad — vrij te maken, en overal gebaande wegen te bereiden voor de kinderen des koninkrijks. Vlakke, gebaande heirwegen om den Vader te dienen.

Zalig is hij, die Hem blijft verwachten, Zaaier en Oogster naar het welbehagen Gods. v. d. B.

KERKELIJK LEVEN

Dat beteekent dus (wat wij voorspelden): laat alstublieft die zotte vrijgemaakten zich losmaken van Schilder en nog wat, haalt ze daarna aan, en richt op dit doel uw Kerk-politiek van nu af aan.

Voorts wordt opgekomen tegen de klacht, dat de synodocraten „bagatelliseeren”. Van ds Bos wordt gezegd:

„En hij doet het voorkomen, dat die professoren in tegenstelling met „Oosterbeek” de binding aan een speciaal uitgelegde leeruitspraak, die volgens hem de acute aanleiding was tot de vrijmaking en een overheersende invloed heeft gehad op tal van schorsingen, gaan bagatelliseren, wat hij veroordeelt als „al te dwaas” (zulk een „scherpe veroordeling” hebben de professoren zich in hun artikelen met betrekking tot ds Bos e.a. niet veroorloofd!). Maar dit beweren en dit voorgeven is weer beslist onjuist. Wij vonden en vinden de officiële leeruitspraken en tuchtbeslissingen wel terdege van groot belang en we gevoelen ons daarom van 's Heren wege geroepen ze naar vermogen te handhaven. Wij willen de binding (niet aan één, maar ook aan veel andere leeruitspraken, sommige eigenlijk van groter gewicht dan die ene, die louter herhaling was) — volstrekt niet bagatelliseren”.

Dat wil dus zeggen: wij bagatelliseeren 't spul wel, want nu de weggewerkten verdwenen zijn, kunnen ze in Ruinerwold-Koekange, en in Enschede (Heerenveen) en in de krant van de heeren dr Schelhaas-Algra tienmaal erger dingen doen, dan K. S. of Greijdanus deed, maar wij zeggen natuurlijk dat we nooit bagatelliseeren, want wij deden alles voor 't aangezicht des Heeren en 1946 is immers voorzien van den kop, dat 1942 heelmaal te handhaven is?

Daarna doet dr Den Hartogh verslag van de kronkelredeneering van ds Volten: hoewel Volten mede onderteekend had dat ieder terecht uit de officiële stukken kon concluderen dat er WEL te eng gebonden was, heeft Volten gepubliceerd, dat er RUIMTE GELATEN WAS voor de these, dat ieder OOK uit de officiële stukken terecht tot de conclusie kon komen dat er NIET te eng gebonden was. Waartoe men zich al kan opwerken! Eerst — zie boven — ging het over een „speciaal uitgelegde” (!!!) leeruitspraak. Nu over „ruimte laten”, een term van dr J. G. Geelkerken, die destijds door de synode van Assen deswege op de korrel is genomen. Om dan te concluderen, dat het JA van Volten qua Oosterbeekenaar identiek is met het NEEN van Volten qua op het matje geroepen verloochenaar van Oosterbeek en van zijn eigen handteekening. Wie verwacht van zulke menschen nu nog iets voor een strijd voor de waarheid? Woudt U terecht concluderen dat men ergens tegen is? Spaar de moeite; uit dezelfde woorden kan men ook terecht betoogen dat men er altijd VOOR was.

Er is één zin in Den Hartogh's artikelje, die ons juist lijkt. Het is de laatste, maar hij komt uit dezen mond veel te laat:

Het is alles bewijs te meer, dat „Oosterbeek”, hoe goed ook bedoeld, de bestaande misverstanden nog heeft doen toenemen.

K. S.

Te eng gebonden? Verkeerd gebonden!

Wat nu?

Vrijmaken? Nooit anders dan in woorden!

Ds J. A. Schep, synodocratisch predikant, heeft zijn aangekondigde op Oosterbeek teruggaande brochure gepubliceerd; volgens ds B. A. Bos moet ze bewijzen, dat de schrijver zoo ongeveer heelmaal staat waar hij móet staan.

Nu, er komen ongetwijfeld wel uitingen van langzamerhand rijpend inzicht in voor; het wordt trouwens tijd na vijf jaar. Ik weet het, dat de laatste opmerking „zuur” kan gevonden worden: is er geen blijdschap over een zondaar, die zich bekeert? Ja zeker, maar aan dat laatste (het metterDAAD rechtsomkeert maken) schort het nu juist; en daarom is mijn opmerking niet zuur tegenover den schrijver, omdat hij nog niet zijn hoed afneemt voor de duizenden eenvoudigen van hart, die vijf jaren geleden meer zagen dan hij thans ontdekt heeft, en toen meteen hebben gedaan wat hun plicht was. In deze zelfde brochure staat nog zooveel dwaasheid (wat niet erg is) en valsche probleemstelling (wat wel erg is) dat we heusch niet naast ds Bos gaan staan, om de loftrouwen te steken. We willen eerst wel eens kijken, of we van nog steeds noodzakelijk beter inzicht teekenen en vruchten zullen zien. Voorloopig „rekenen” wij ds J. A. Schep „tot” degenen die a.s. Zondag de kerk weerspreken en in feite geloovigen weren, en anderen verhinderen op hun plaats te komen. Gelijkt we hem trouwens zien staan als medewerker van dr Ridderbos in de pers.

We zullen eerst iets van de betere, daarna van de slechtere geluiden uit de brochure doen zien. Onze lezers weten al, hoe ze heet en wat ze kost.

Voorop plaatsen we wat na lezing onze conclusie is: schrijver is in zijn verdediging van zijn nog steeds meedoen met de uitwerpers zóózeer de plank mis, en ventileert daarin zooveel principieele en historische onjuistheden, dat zijn brochure als „noch vleesch, noch visch” dient gequalificeerd: zij verteert door de onjuistheden in het ééne punt de juistheden op het andere. Er staan veel „juistheden” in dit geschrift. Maar als geheel is het „niet juist”.

Typisch Oosterbeekiaansch is dit geschrift: ten aanzien van de „vrijgemaakten” wordt het „quorundam culpa” hier zóó gehanteerd, dat tenslotte ondanks de plechtigheid van een „omnium culpa” zóózeer heen-gewerkt wordt naar een „nullius culpa”. Dat wil zeggen: a) precies als Oosterbeek tevoren deed, wordt ook hier gehandeld: op zoek naar schuld bij de vrijgemaakten noemt schrijver óf geen namen, zoodat de controle onmogelijk blijft, of, als hij een naam noemt, geen zaken, zooals ze in de papieren staan te lezen. Hij blijft dus in het „quorundam culpa” hangen (schuld van sommigen, maar vraag me niet naar strikte bewijzen!). Dan komt de plechtigheid: b) schrijver durft de stelling aan: de vrijgemaakten en wij („synodalen”) zijn MET ELKANDER scheurmakers (bl. 77); hetgeen dus beteekent (omnium culpa): de schuld drukt op allemaal, en wij zijn allen scheurmakers; maar c) in werkelijkheid komt dat dus neer op „nullius culpa”, de schuld van niemand, zoodra ge althans precies wilt aangeven wat nu wel en wat niet schuld is. Het woord scheurmaker wordt hier losgemaakt van zijn strikte kerkordelijke beteekenis; het blijft dus een vage onbepaaldheid.

Vleesch noch visch dus. Het is dan ook een typisch oosterbeeksch product. Alles ophangen aan de gekloofde-haar-tactiek, maar geenorsch en volledig ingaan op de kwesties van 1944.

Ten genoege van de synodocraten een paar flinke vegen uit de pan tegen den man, die in 1944 aanbod voorloopig te zwijgen, en intusschen alles op papier te zetten zoodra hij weer een kamer had, maar dan publiek (Schilder), — en geen woord over de mannen die tevoren reeds alles op papier gezet hadden, en waren afgewezen, en deels geschorst door de ondeskundigen, die hen niet aan konden (Greijdanus e.s.), alsof hun historie niet evenzeer bepalend was voor het conflict als die van iedereen.

Vleesch noch visch”. In de classis Assen (synodocr.) laat ds Schep de verzekering hooren, dat hij in alle harmonie in kerkeraad en classis Assen heeft kunnen werken, en dat geruchten over moeilijkheden in dezen totaal uit de lucht gegrepen zijn (hetgeen geen compliment is, na 1944). In hetzelfde nummer van het kerkblad evenwel, waarin deze geruststellende mededeeling voorkomt, vertelt de redacteur ds Meuleman, synodocr., dat hij ter wereld niet begrijpen kan, hoe ter wereld de Oosterbeekenaars (en dus ook ds Schep) „zoo maar” (!) kunnen onderschrijven, wat ds Schep hier uitvoerig betoogt, en wat een kind allang kon weten: dat er inderdaad geleerd is, en ook bindend verklaard is, dat de kinderen zijn te houden voor reeds wedergeboren. Ds Schep heeft het nu eindelijk ontdekt, vier, vijf jaar te laat; maar zijn collega roept weer vroolijk: het is niet waar. Oosterbeek en Schep zeggen: „terecht” kan men concluderen, dat er te eng gebonden is; en zijn bro-